

УДК 005+338.24

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Р. П. Грицьків

Українська академія друкарства
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна

Ця стаття описує проблеми та можливості розвитку підприємства видавничо-поліграфічної галузі з використанням концепції сталого розвитку. У ній розглянуто існуючий стан справ напрямку сталого розвитку та можливості використання концепції сталого розвитку для покращення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Проблематика полягає в тому, що більшість підприємств при вдосконаленні системи менеджменту не звертають, або дуже не часто звертають увагу на цілі та принципи сталого розвитку. Питання вдосконалення менеджменту є актуальними для усіх підприємств, в тому числі і для підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Створення системи менеджменту із сильними характеристиками та показниками дозволить підвищити ефективність операційної діяльності підприємства та забезпечити його розвиток. У статті розглянуто вже існуючі міжнародні стандарти, які містять рекомендації для впровадження систем менеджменту, вимоги яких базуються на принципах сталого розвитку. Крім аналізу існуючих підходів відбувається пошук шляхів та можливостей для вдосконалення системи менеджменту та створення комплексної системи менеджменту з врахуванням концепції сталого розвитку, адаптованої під особливості видавничо-поліграфічної галузі. У статті проаналізовано принципи та цілі сталого розвитку та обрано ті, які можуть позитивно впливати на систему менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Напрямки економічної ефективності, екологічності, енергоефективності, орієнтації на ризики, цифрової трансформації, інновацій та соціальної відповідальності мають значний потенціал для подальшого вдосконалення системи менеджменту. Напрямки вдосконалення, вказані вище, потребують практичних заходів по впровадженню та здійсненню подальшого аналізу їх впливу на покращення діяльності підприємства. Вдосконалення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі орієнтоване на принципи та цілі сталого розвитку здатне зробити позитивний вплив як на розвиток підприємства, так і на розвиток галузі та економіки в цілому.

Ключові слова: сталий розвиток, менеджмент, розвиток, інновації, екологія, підприємство, видавничо-поліграфічна галузь.

Постановка проблеми. Проблематика розвитку сучасного підприємства з використанням концепції сталого розвитку дозволяє шукати нові підходи до вдосконалення

системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Багато підприємств цієї галузі вже використовують принципи та концепцію сталого розвитку у своїй діяльності, але не існує апробованого комплексного підходу, який зданий істотно вплинути на систему менеджменту підприємства та створити переваги для підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Пошук нових шляхів та інструментів вдосконалення системи менеджменту підприємства, з огляду на концепцію та принципи сталого розвитку та адаптація такого комплексного підходу до особливостей підприємства видавничо-поліграфічної галузі і буде предметом цієї статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням менеджменту та перспектив розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі присвячені статті, авторами яких є О. М Гірняк [2], Пріб К. А [4]. Проблематику сталого розвитку досліджують у своїх працях наступні автори: Зайцева Л. О. [5], Боголюбов В. М. [1]. У цих статтях та дослідженнях автори піднімають питання, які стосуються проблематики систем менеджменту, впровадження концепцій сталого розвитку та останніх тенденцій розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі.

Усі вищевказані наукові дослідження, публікації та звіти привертають увагу та містять рекомендації щодо питань сталого розвитку та можливостей вдосконалення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Також автор статті продовжує розгляд тієї проблематики, яка вже розглянута ним в попередніх опублікованих дослідженнях [3].

Мета статті. Привернути увагу до питання покращення системи менеджменту підприємств видавничо-поліграфічної галузі з використанням концепції та принципів сталого розвитку та показати, які існують можливості покращень у цьому напрямку. Також метою є дослідити, які напрямки системи менеджменту пов'язані із принципами сталого розвитку та які інструменти та процеси управління можуть позитивно вплинути на розвиток підприємства видавничо-поліграфічної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття сталого розвитку «sustainable development», яке фактично започатковане у 1987 році Міжнародною комісією з охорони навколишнього середовища та розвитку стає достатньо поширеним у сьогоденні. Відповідно до визначення «sustainable development» є економічним та соціальним розвитком, який здатний задовольнити потреби сучасного покоління без обмеження можливостей майбутніх поколінь стосовно використання ресурсів. Також важливим етапом стала подія, яка відбулась у вересні 2015 року, коли 193 члени Організації Об'єднаних Націй ухвалили план досягнення спільного кращого майбутнього. Для чого було запропоновано спільні зусилля спрямовано на подолання крайньої бідності, боротьбу з нерівністю і несправедливістю та на захист нашої планети і встановлено 17 Цілей сталого розвитку [6].

Концепція сталого розвитку передбачає виділення трьох підходів: економічного, соціального та екологічного, що відображають їх особливу значимість, наявність між ними взаємозв'язку і взаємозалежності, при цьому ігнорування однієї з них негативно впливає на стійкість системи. Основні принципи сталого розвитку [1] стосуються:

- 1) забезпечення збалансованості економіки та екології, коли в розрахунок береться захист навколишнього середовища;
- 2) забезпечення збалансованості економічної та соціальної сфер, коли ресурси використовуються в інтересах населення;
- 3) рішення задач, пов'язаних з розвитком, не тільки в інтересах сьогодення, але і майбутніх поколінь.

Використання концепції сталого розвитку можливо як на макро-рівні (рівні держави, міжнародних об'єднань, різних галузей економіки) так і на мікро-рівні (підприємств, домогосподарств або окремих індивідуумів).

Саме те, яким чином можна використати принципи сталого розвитку для покращення системи менеджменту підприємства і є предметом дослідження цієї статті. Для цього потрібно дослідити, які є можливості поєднання принципів та підходів сталого розвитку і їх здатність здійснити покращення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі.

З огляду на те, що система - це внутрішньо організована сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, що утворюють єдине ціле і спільно діють для досягнення поставленої мети, а менеджмент як система - це сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів: функцій, процесу, структури, механізму, суб'єкту і об'єкту, можна констатувати, що метою системи менеджменту є її постійне покращення і перехід у бажаний майбутній стан. Для того щоб система ставала сильнішою і показувала хороші показники, її потрібно постійно покращувати. А концепція, принципи та цілі сталого розвитку можуть слугувати факторами та передумовами для позитивних покращень системи [2].

Керуюча система, яка складається із органів управління, управлінських працівників, методів управління, управлінських процесів, націлена впливати на операційну (керуючу) систему (зображено на рис.1), яка складається із бізнес-процесів, працівників, операцій. Для того щоб керуюча система досягала своїх цілей і робила позитивний вплив на систему, якою вона управляє, ця система повинна мати сильні характеристики та показники.

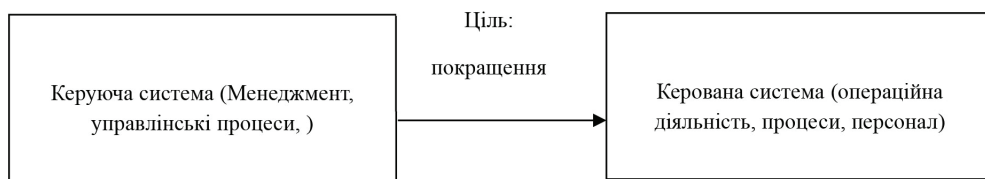

Рис.1. Ціль системи менеджменту

В сучасних умовах потрібно постійно покращувати систему менеджменту підприємства, що є основою для її постійного розвитку. Покращення системи менеджменту, яке спрямоване на організацію праці, дає можливість підприємствам демонструвати кращі показники зростання та досягати поставлених цілей. Система менеджменту підприємства видавничого-поліграфічної галузі хоч і не дуже

відрізняється від системи менеджменту інших підприємств, але має свої особливості, пов'язані із специфікою діяльності. Побудова вдосконаленої системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі з використанням принципів сталого розвитку дозволить вплинути на операційну діяльність, і як наслідок досягнути економічного позитивного результату. Враховуючи, що такі зміни будуть досягненні опираючись на цілі сталого розвитку, це дозволить також отримати позитивний вплив на довкілля та підвищити рівень соціальної відповідальності підприємства.

Проаналізувавши концепцію, принципи та цілі сталого розвитку, обираємо ті напрямки, які можна використати для покращення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі. Зокрема до таких можна віднести наступні принципи: інноваційна діяльність, економічна ефективність, екологічна стійкість, раціональне споживання ресурсів, соціальна відповідальність та управління ризиками, цифрова трансформація.

З використанням принципів сталого розвитку та напрямків діяльності, які можуть бути базою для формування комплексного підходу побудови моделі вдосконалення системи менеджменту сучасного підприємства видавничо-поліграфічної галузі, можливо розробити комплексний підхід, який включатиме цілі, заходи та інструменти вдосконалення системи менеджменту підприємства [3].

Вимоги до побудови систем менеджменту викладені в міжнародних стандартах ISO, таких як ISO 14001 - система менеджменту захисту навколишнього середовища, ISO 26000 - система менеджменту соціальної відповідальності, ISO 51000 - система інноваційного менеджменту, ISO 31000 - система менеджменту управління ризиками. Вимоги цих стандартів, які наведені в таблиці 1, можуть бути основою для побудови комплексної вдосконаленої системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі, врахувавши їх особливості та адаптацію до вимог цих стандартів.

У цих стандартах вже викладені вимоги та рекомендації для покращення менеджменту підприємств та організацій. Важливим є те, яким чином ці рекомендації можна адаптувати до підприємства видавничо-поліграфічної галузі.

Розглянемо особливості використання принципів сталого розвитку для покращення системи менеджменту підприємств видавничо-поліграфічної галузі.

Прозора та автоматизована система управління фінансами дозволяє економити та попереджати фінансові втрати і може бути використана для підсилення системи менеджменту. Надійна система фінансового планування та звітності на основі прозорості, орієнтована на цілі сталого розвитку може в довгостроковій перспективі забезпечити підприємство додатковими перевагами.

Екологічний напрямок важливий для підприємства видавничо-поліграфічної галузі, через те, що виробнича діяльність цих підприємств робить значний вплив на довкілля. Декарбонізація, ресайклінг, зниження викидів в атмосферу, підвищення екологічності продукту та упаковки сприяють оптимізації витрат, зниженню негативного впливу на довкілля і сприяють раціональному використанню ресурсів [4].

Таблиця 1

**Міжнародні стандарти систем менеджменту, які підтримують
концепцію сталого розвитку**

Принципи сталого розвитку	Міжнародні стандарти
Екологічна стійкість	14001:2015 – системи екологічного управління. Вимоги та настанови до застосування
Соціальна відповідальність	ISO 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності
Інноваційна діяльність	ISO 56001:2024 Управління інноваціями. Вимоги
Управління ризиками	ISO 31000:2018 - система менеджменту управління ризиками.
Рациональне споживання	ISO 50001:2018 системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанови щодо застосування
Економічна ефективність	Міжнародні стандарти фінансової звітності або МСФЗ (англ. International Financial Reporting Standards — IFRS) Рада міжнародних стандартів сталого розвитку (ISSB) видала свої перші два стандарти: МСФО IFRS S1 і МСФО IFRS S2. Стандарти щодо розкриття інформації про сталий розвиток МСФО IFRS служать світовою основою для розкриття інформації про сталий розвиток.
Цифрова трансформація	Індекс цифрового розвитку

Енергоефективність є важливим питанням сучасного підприємства. Зокрема важливим є це питання і для підприємства видавничо-поліграфічної галузі, яке характеризується значним споживанням енергоносіїв. Економія енергоносіїв, використання альтернативних джерел енергії здатні забезпечити додаткову стійкість підприємства та значно скоротити затрати, які є значною складовою операційної діяльності та собівартості продукції.

Інновації стають важливою частиною сучасного підприємства. Видавничо-поліграфічна галузь має значний потенціал для винаходів та ноу-хау. Постійний процес інноваційних досліджень і вдосконалення процесів та продуктів роблять значний вплив на ефективний розвиток підприємства, саме тому інноваційна діяльність є важливим елементом сучасної системи менеджменту підприємства. Робота над власними винаходами та використання вже існуючих інноваційних процесів дає змогу випереджати своїх конкурентів в оптимізації процесів та створенні інноваційного продукту.

Варіабельність в сучасному світі та зростання кількості небезпечних факторів призводить до того, що необхідно на рівні підприємства обов'язково впроваджувати системи управління ризиками, як для прогнозування, так і підвищення рівня готовності реагування на існуючі загрози. Тому ідентифікація та аналіз ризиків і

створення системи реагування на небезпечні ситуації підсилить систему управління і дозволять уникати небезпек або мінімізувати втрати. Аналіз ризиків та запобіжні дії щодо виникнення потенційних небезпек і підвищений рівень готовності до кризових ситуацій зміцнює систему менеджменту підприємства.

Персонал підприємства завжди є важливим фактором в його діяльності. В період роботизації та автоматизації процесів, важливим залишається залученість працівників та їх соціальна захищеність. Необхідно створювати безпечні умови праці та впроваджувати сучасні системи мотивації, коли працівник залучений до процесу покращень і розвитку підприємства. Соціальна відповідальність підприємства перед працівниками та громадою, де вона здійснює діяльність також є важливим фактором для підприємства видавничо-поліграфічної галузі [5].

Цифрова трансформація підприємства видавничо-поліграфічної галузі передбачає не тільки автоматизацію його процесів, але й підготовку інфраструктури та технологій до наступного етапу розвитку, коли визначальну роль буде відігравати штучний інтелект, роботизація, швидка передача даних та системи аналізування даних, які зможуть приймати оптимальні рішення у лічені секунди.

Саме ці напрямки для покращення системи менеджменту підприємства, наведені в таблиці, видавничо-поліграфічної галузі можуть стати базовими для створення єдиного підходу сталого розвитку цих підприємств.

Таблиця 2

Напрямки покращення системи менеджменту видавничо-поліграфічної галузі із врахуванням концепції сталого розвитку

Принципи сталого розвитку	Економічна ефективність	Напрямки покращення системи менеджменту	Міжнародні стандарти обліку Звітування по сталому розвитку
	Екологія		Аспекти Декарбонізація Ресайклінг
	Енергоефективність		Альтернативні джерела енергії Економія споживання
	Ризик-менеджмент		Оцінка та аналіз ризиків
	Цифрова трансформація		Автоматизація процесів Роботизація Штучний інтелект
	Менеджмент інновацій		Власні Винаходи Використання існуючих інновацій
	Соціальна відповідальність		Безпечні умови праці Мотивація Гендерна рівність Соціальна справедливість

Висновки. Підприємства видавничо-поліграфічної галузі України сьогодні ще не у повній мірі використовують принципи сталого розвитку і це відкриває для них можливості з використання таких інструментів. Пошук нових можливостей

покращення системи менеджменту підприємства видавничо-поліграфічної галузі з використанням принципів сталого розвитку може призвести до створення сучасної комплексної системи менеджменту підприємства адаптованої до реалій часу та особливостей видавничо-поліграфічної галузі. Подальше дослідження цього напрямку може стати наступним кроком для побудови концепції розробки заходів вдосконалення систем менеджменту та апробації результатів на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В. М. Боголюбов, М. О. Клименко, Л. Г. Мельник, О. О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М. Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. – 446 с.
2. Гірняк О.М. Парадигма аспектів менеджменту та маркетингу в сучасному підприємстві видавничо-поліграфічної галузі // Наукові записки УАД – 2021. - №1.
3. “Модернізація підприємств видавничо-поліграфічної галузі України з використанням сталого розвитку”. Стаття / Грицьків Р.П., збірник наукових праць Наукові записки УАД, No 1 (68) / 2024 С. 298-305.
4. Формування стратегії розвитку підприємств видавничо-поліграфічної галузі / К. А. Приб // інтелект ХХІ. – 2014. – № 6. – с. 30-38. Електронний ресурс.
5. “Складові концепції сталого розвитку” Л. О. Зайцева, електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка”, № 11, 2019.
6. <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.

REFERENCES

1. Sustainable Development Strategy: Textbook / [V. M. Bogolyubov, M. O. Klymenko, L. G. Melnyk, O.O. Rakoid]. Edited by Professor V.M. Bogolyubov and. – K.: VC NUBIPU, 2018. – 446 p.
2. Girnyak O.M. Paradigm of management and marketing aspects in modern entrepreneurship in the publishing and printing industry // Scientific Notes of the UAD – 2021. - No. 1.
3. “Modernization of enterprises in the publishing and printing industry of Ukraine using sustainable development”. Article / Hrytskiv R.P., collection of scientific works Scientific Notes of the UAD, No. 1 (68) / 2024 P. 298-305.
4. Formation of a development strategy for enterprises in the publishing and printing industry / K. A. Prib // Intellect XXI. – 2014. – No. 6. – pp. 30-38. Electronic resource.
5. “Components of the concept of sustainable development” L. O. Zaitsev, electronic scientific professional publication “Effective Economy”, No. 11, 2019.
6. <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.

doi: 10.32403/1998-6912-2024-2-69-166-173

USING THE PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT TO IMPROVE THE MANAGEMENT SYSTEM OF A PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY ENTERPRISE

R. P. Hrytskiv

*Ukrainian Academy of Printing
19, Pid Holoskom, St., Lviv, 79020, Ukraine
r.hrytskiv@gmail.com*

This article describes the problems and opportunities for the development of a publishing and printing industry enterprise using the concept of sustainable development. It examines the current state of affairs in the direction of sustainable development and the possibilities of using the concept of sustainable development to improve the management system of a publishing and printing industry enterprise. The problem is that most enterprises do not pay attention, or very rarely pay attention, to the goals and principles of sustainable development when improving their management system. The issues of improving management are relevant for all enterprises, including publishing and printing industry enterprises. Creating a management system with strong characteristics and indicators will increase the efficiency of the enterprise's operational activities and ensure its development. The article examines existing international standards that contain recommendations for the implementation of management systems, the requirements of which are based on the principles of sustainable development. In addition to analyzing existing approaches, there is a search for ways and opportunities for improving the management system and creating a comprehensive management system taking into account the concept of sustainable development, adapted to the specifics of the publishing and printing industry. The article analyzes the principles and goals of sustainable development and selects those that can positively influence the management system of an enterprise in the publishing and printing industry. The areas of economic efficiency, environmental friendliness, energy efficiency, risk orientation, digital transformation, innovation and social responsibility have significant potential for further improvement of the management system. The areas of improvement indicated above require practical measures to implement and conduct further analysis of their impact on improving the enterprise's activities. Improving the management system of an enterprise in the publishing and printing industry oriented to the principles and goals of sustainable development can have a positive impact on both the development of the enterprise and the development of the industry and the economy as a whole.

Keywords: *sustainable development, management, development, innovation, ecology, enterprise, publishing and printing industry*

Стаття надійшла до редакції 29.07.2024.

Received 29.07.2024.